

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
The Model of Academic Administration under the Iddhipada 4
of School administrators within the Roi Et Primary
Educational Service Area Office 2

ปัทมัญญา แพนกุล¹ และ สุเทพ เมยไธสง²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}

Pathinya Pangkul¹ and Suthep Moeithaisong²

Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus^{1,2}

Corresponding Author, E-mail: pathinya3536@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 351 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทคนิค PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

* ได้รับบทความ: 19 กรกฎาคม 2566; แก้ไขบทความ: 23 กันยายน 2566; ตอรับตีพิมพ์: 29 กันยายน 2566

ความต้องการจำเป็น ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{\text{modified}} = 0.38$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน และ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบ; การบริหารงานวิชาการ; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the current situation, desirable conditions, and necessary requirements for managing academic work according to the Iddhipada 4 of educational administrators under the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2, 2) to establish a model for managing academic work based on the Iddhipada 4 of educational administrators, and 3) to evaluate the model of managing academic work based on the Iddhipada 4 principles of educational administrators as a mixed-method research. The sample group consists of a total of 351 teaching personnel. The data collection instruments used include questionnaires and assessments of suitability and feasibility. The content validity ranges from 0.67 to 1.00, and the reliability coefficient is 0.75. Data analysis was performed using standardized software to calculate percentages, means, standard deviations, and the PNI_{modified} technique.

The results show that:

1) The current state of academic management based on the Iddhipada 4 of educational administrators is generally at a moderate level, both overall and in specific areas.

The desired state, on the other hand, is at a high level, both overall and in specific areas. The most important need is in the area of teaching and learning management, with a PNI_{modified} index of 0.38, ranking as the first aspect, followed by innovative media and educational technology development, curriculum organization, promoting the establishment of learning sources, measurement, evaluation, credit transfer of learning outcomes, and educational guidance and counseling.

2) The model of academic management based on the Iddhipada 4 of educational administrators consists of six aspects which are teaching and learning management, development of innovative media and educational technology, curriculum development, promotion of learning sources, measurement, evaluation, and implementation of credit transfer for learning outcomes, and educational guidance and counseling.

3) The results of the evaluation of the academic administration model according to the principle of Iddhipada 4 of educational institute administrators found that the model was appropriate and possible at the highest level. It can be applied to develop academic administration effectively.

Keywords: Model; Academic Administration; The Iddhipada 4

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงและมีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและความต้องการของท้องถิ่น ติดต่oprสาน ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาหลักสูตรกับสถานศึกษา ดังนั้นจึงมีนโยบายที่ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดสามารถบริหารจัดการด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดงานบริหารงานสถานศึกษาไว้ 4 งานกล่าวคือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน, 2560)

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นภารกิจและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกระดับจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการได้นั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการทั้งด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนรวมทั้งสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอเหมาะสม (ปัญญา แก้วกียูร, 2545)

จากการรายงานผลการศึกษาของสำนักงานทดสอบคุณภาพมาตรฐานแห่งชาติของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 พบว่าปัญหาในการบริหารงาน ด้านงานวิชาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้และการประเมินผลด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาจากคะแนนผลสอบ O-NET ในแต่ละปีจะเป็นอีกตัวชี้วัดผลงานด้านวิชาการของสถานศึกษาแต่ละแห่งผลสัมฤทธิ์ด้านงานวิชาการไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ต้องการ โดยผลการทดสอบระดับชาติ (National test) หรือ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2564 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยภาพรวมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 2 สรุปทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ มาตรฐานทุกรายวิชา ระดับประเทศผลการทดสอบระดับชาติ (National test) หรือ (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต 2

หลักอริยบท 4 เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ใกล้กับความเป็นอยู่ของมนุษย์มากที่สุดสามารถที่จะปฏิบัติได้ในเบื้องต้นและกระบวนการเรียนรู้ในพระพุทธศาสนาในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่เน้นความรู้คู่คุณธรรมตามสาระรัฐธรรมนุญ พุทธศักราช 2540 มาตรา 81 (2540 : 16) การนำหลักอริยบท 4 มาบูรณาการปรับใช้ในชีวิตรประจำวัน เพื่อพัฒนาจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์รวมทั้งคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนหลักอริยบท4ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เมื่อนำมาประยุกต์กับกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และค้นพบจากการปฏิบัติหลักธรรมด้วยตนเองทุกทำให้มีสติแล้วจะเกิดปัญญาและเกิดความรู้แจ้งเข้าใจและแก้ปัญหาได้ นำพาซึ่งความสำเร็จตามหลักอริยบท 4

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา มีความสนใจที่จะศึกษานำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียน โดยบูรณาการหลักอริยบท4 ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 เพื่อนำผลที่ได้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 แบบ คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบประเมิน

1. การสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดจำแนกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีรายละเอียด ได้แก่ เพศตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามลักษณะปลายปิด (Close-ended Questions) สอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาจำแนกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

2) สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

- 3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้นำมาปรับปรุงแก้ไข

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องของเครื่องมือแล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) โดยข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ

5) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะเหมือนกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 117) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.968

6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำเสนอขอความเห็นชอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิจัยต่อไป

2. การสร้างแบบประเมิน ได้ดำเนินการดังนี้

สร้างการประเมินเพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการทำแบบประเมินมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ยืนยันรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่เหมาะสมมีความเป็นไปได้ในการที่จะนำไปพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบยืนยันประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบมีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนในสถานศึกษาที่มีแนวทางการปฏิบัติที่ดีโดดเด่นทางด้านวิชาการ

3. การสร้างรูปแบบ ได้ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ตกลงกำหนดกรอบงานวิจัยเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้ ได้ดำเนินการดังนี้

2.1) ผู้วิจัยได้รวบรวม พัฒนาตัวบ่งชี้ของกรอบการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 ด้านตามแนวทางอิทธิบาท 4 โดยมีเกณฑ์ว่าตัวบ่งชี้ในแต่ละด้านยึดตามแนวอิทธิบาท 4 มาครบทั้ง 4 ด้าน คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

2.2) ผู้วิจัยได้ปรับข้อมูลที่ได้ ให้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างว่าได้ดำเนินการบริหารจัดการตามหลักอิทธิบาท 4 ในแต่ละข้อย่อยของแต่ละด้านอยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด

2.3) ผู้วิจัยได้หาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ว่าข้อคำถามวัดได้ตรงประเด็นหรือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ปานใดโดยใช้เทคนิค IOC (Index

of Item objective Congruence) โดยกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 3 คน และ จะเก็บเอาข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่น้อยกว่า .67

2.4) ทำการผลิตแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ

4. การประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ผู้วิจัยได้กำหนดโรงเรียนเป้าหมาย 3 โรงเรียนให้ครบขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้แต่ละโรงเรียน ได้นำรูปแบบที่ได้กลั่นกรองแล้วตามขั้นตอนที่ 3 ไปพิจารณา ว่าเป็นไปตามความสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

ความต้องการจำเป็นของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียน การสอน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก ($PNI_{modified} = 0.38$) รองลงมาคือ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.37$) ด้านการจัดหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.36$) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.34$) ด้านการวัดผลประเมิน ผลและการเทียบโอนผลการเรียน ($PNI_{modified} = 0.33$) และ ด้านการนิเทศการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.32$) ตามลำดับ

ผู้วิจัยได้นำผล PNI มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนี้

- 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน
- 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร
- 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

5) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

6) ด้านการนิเทศการศึกษา

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วย ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 5) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 6) ด้านการนิเทศการศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีประเด็นน่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจของการบริหารโรงเรียน ส่วนงานอื่น ๆ เป็นส่วนส่งเสริมให้งานวิชาการ มีคุณภาพและช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่งานวิชาการ เพราะงานวิชาการเกี่ยวข้องกับงานทุกฝ่าย ในโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการ คือ การพัฒนานักเรียนให้เป็นคนที่มีความรู้ เป็นคนดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตตามอัตภาพเป็นพลเมืองดี ของสังคมโดยการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 คือ (1) ฉันทะ (2) วิริยะ (3) จิตตะ (4) วิมังสา สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธีณี แซ่ชิน (2561) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า เป็นกระบวนการบริหารงาน หรือการดำเนินงานกิจกรรมทุกอย่างในสถานศึกษา เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. สภาพที่พึงประสงค์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสำคัญของงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพการศึกษา จะเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนั้น ถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็น

หัวใจสำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องเอาใจใส่ ตระหนักในภารกิจ รู้และเข้าใจงานวิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า และมีหลักการในการบริหารอย่างชัดเจนโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 สอดรับกับงานวิจัยของกัญญลักษณ์ จันทรวินุลย์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และแนวทางการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสาธิต ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

3. จากผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบประกอบไปด้วย กลไกการดำเนินการของสถานศึกษา การดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ มีกระบวนการ และขั้นตอนการปฏิบัติที่เหมาะสม ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคมภีร์ สุดแท้ (2553 : 177-178) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนการเพื่อเสนอของบประมาณให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยการศึกษาระเบียบการเงินและเสนอของบประมาณของสถานศึกษา ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้

2) สถานศึกษาควรจัดทำบุคลากรประจำปีและรายงานทุกสิ้นปีงบประมาณ

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมการมุ่งเน้นให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

2. ข้อเสนอแนะนำไปใช้

1) จากการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นเมื่อมาจัดอันดับได้ ดังนี้ (1) ด้านการจัดการจัดการเรียนการสอน (2) ด้านการพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา (3) ด้านการพัฒนาการจัดหลักสูตร (4) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ (5) ด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน และ (6) ด้านการนิเทศการศึกษา ทำให้เห็นถึงความสำคัญก่อนหลัง จึงเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร และสถานศึกษาในการตัดสินใจเชิงนโยบายว่าจะต้องทำกิจกรรมเหล่านั้นก่อนหลัง ตลอดปีการศึกษา

2) สถานศึกษา ควรจัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา นำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของโครงการ และจัดกิจกรรมบนพื้นฐานของข้อมูลและความต้องการจำเป็นที่พบ

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

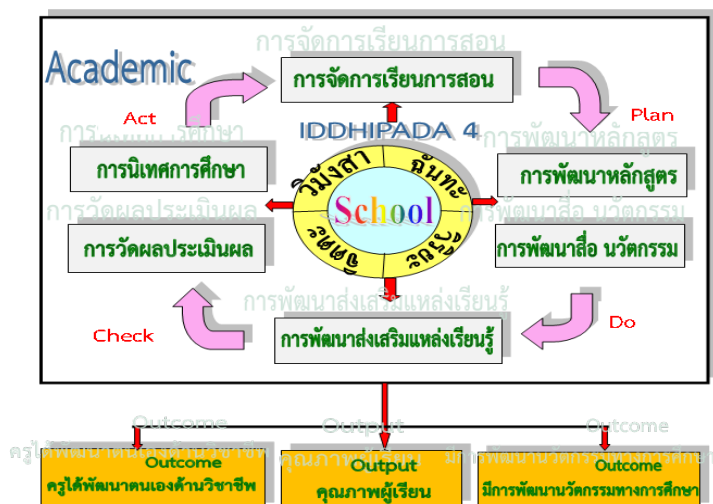
1) ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ร่วมกับการบริหารงานวิชาการ เช่น อริยสัจ 4 สังคหวัตถุ 4 ศีล 5 สาราณียธรรม 6 เป็นต้น

2) ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพในการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนไปใช้ในสถานศึกษา เพื่อจะได้เป็นแนวทางการปรับปรุง แก้ไข ให้เกิดการพัฒนาการบริหารของสถานศึกษา

3) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดรูปแบบใหม่ที่สร้างประสิทธิผลเพิ่มขึ้นในสถานศึกษาทุกระดับ

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 โดยใช้ AIS Model

AIS Model เป็นนวัตกรรมวงจรการบริหารงานสู่ความสำเร็จตามรูปแบบ PDCA เป็นการทำงานอย่างเป็นระบบและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- กรทิพย์ ศกุนตานุรักษ์. (2544). สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- กรรณิกา เจริญชัย. (2539). การพัฒนารูปแบบการประเมินประสิทธิผล องค์การของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2552). พุทธธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จุฑารัตน์ อินทแสน. (2545). การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณอมจิตต์ ขุฑทะกะพันธ์. (2544). การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความรู้และทักษะ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (2563). ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 มิถุนายน 2565. จาก <http://www.ret2.go.th/ict/>
- Cassidy, Thomas Jame Jr. (1991). "Data for Decisions in Developing Education System". Dissertation Abstracts International. Educational Administration Major: Ohio State University.
- Joyce, Weil, Calhoun. (2009). Models of Teaching. (8th ed.). New York: Courtesy of Reece Galleries, Inc.
- MJ Johnson and K. Button. (1998). Action Research Paves the Way for Continuous Improvement. Journal of Staff Development, 19, 48-51.
- Paul G. Sehemp. (1995). Learning on the Job: Analysis of the Acquisition of a Teacher's Knowledge. *Journal of Research and Development in Education*, 28(4), 231-244.